

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen
Enhet 15

DOM
2013-02-20
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
1128-13

Sida 1 (20)

KLAGANDE

Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
Masthamnen
116 30 Stockholm

Ombud: Gunilla Högberg Björk
GBH Miljörätt
Kattfotsstigen 2
197 34 Bro

MOTPART

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Naturvårdsverkets beslut 2013-01-11, se bilaga 1
Dnr NV-00027-13

SAKEN

Tillstånd till skydds jakt efter varg

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver Naturvårdsverkets beslut.

Dok.Id 318702

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Naturvårdsverket beslöt den 11 januari 2013 att bevilja tillstånd till skyddsjakt efter de två revirmarkerande vargar som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som länsstyrelsen bedömer vara vargarnas revir. Beslutet gällde omedelbart och under tiden den 11 januari – den 14 februari 2013. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Svenska Rovdjursföreningen (Rovdjursföreningen) yrkar att beslutet upphävs och anför i huvudsak följande. Det saknas regler om miljöorganisationers talerätt i förvaltningslagen och aktuell jaktlagstiftning. Mot bakgrund av Högsta förvaltningsrättens beslut i mål nr 7943-11, Mark- och miljööverdomstolens och Högsta domstolens praxis, Århuskonventionen, art- och habitatdirektivet samt unionsrätten bör föreningen tillerkännas talerätt. Föreningen är en ideell förening med huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöintressen. Föreningen är inte vinstdrivande, har bedrivit verksamhet i Sverige i minst tre år och har minst 100 medlemmar. Naturvårdsverkets beslutsmotiveringar är svaga och svepande och stämmer inte överrens med vare sig jaktlagstiftningen eller art- och habitatdirektivet. Det finns inget utrymme för den avvägning mellan annan lämplig lösning och förutsättningarna för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket gör. Båda villkoren måste vara uppfyllda. Om vargar inte tillåts inom renskötselområdet försvåras den naturliga genetiska kontakten med obesläktade finsk-ryska vargstammar, vilket är en grundläggande förutsättning för den svenska vargstammens långsiktiga överlevnad. Andra lösningar har inte prövats i tillräckligt stor utsträckning, de inträffade skadorna är inte allvarliga och någon prognos eller konkretisering av befarade skador finns inte. Dessutom är det uppenbart att vargens gynnsamma bevarandestatus påverkas negativt. Till stöd för sin talan ger

Rovdjursföreningen in bl.a. Högsta förvaltningsdomstolens beslut, Högsta domstolens beslut, ett regeringsbeslut, en undersökning rörande flytt och jakt på varg av bl.a. Liberg, Naturvårdsverkets komplettering av förvaltningsplanen för varg, Riktlinjer för beslut om skyddsjakt, två beslut om avslag på skyddsjakt, beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013 samt en utvärdering och rapport om art- och habitatdirektivet från juli 2011.

Naturvårdsverket anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Naturvårdsverket har vid tillämpningen av bestämmelsen om överklagande i 22 § förvaltningslagen utgått ifrån att lagstiftaren bedömt att ideella föreningar inte bör ha talerätt annat än då föreningen är berörd av beslutet på samma sätt som andra civilrättsliga subjekt kan vara berörda. Rovdjursutredningen har dock i sitt betänkande påpekat att det kan ifrågasättas om den svenska regleringen strider mot Århuskonventionen. Om ideella föreningar ska anses ha talerätt bör talerätten på sikt regleras i författning. Beslutet om skyddsjakt är korrekt fattat och strider inte mot jaktlagstiftningen, art- och habitatdirektivet eller övrig unionsrätt. Frågan om ersättning för begränsad stödutfordring av renar, drivande och flytt av renar med hjälp av helikopter i syfte att flytta renarna till områden där vargarna inte antogs finnas och bevakning utöver den ordinarie bevakningen av renar har diskuterats med samebyn. Andra lösningar har prövats i tillräckligt stor utsträckning då renar har flyttats, vargen har flyttats vid tre tillfällen och personal från samebyn samt från Länsstyrelserna i Västerbottens och Västernorrlands län har haft omfattande bevakning under dygnets ljusa timmar. De inträffade skadorna är av allvarligt slag och vargens gynnsamma bevarandestatus kommer inte att påverkas negativt genom beslutet. Situationen för den svenska vargstammens bevarandestatus har förbättrats genom att avkommor till genetiskt viktiga vargar har reproducerat sig under våren 2012 i stor utsträckning. Denna omständighet gör att enstaka individer med ett högt

genetiskt värde inte har en avgörande betydelse på lång sikt för den svenska vargstammens väg mot gynnande bevarandestatus. Till stöd för sin talan ger verket in sitt yttrande i Kammarrättens mål nr 4390-12 m.fl., en artikel av bl.a. Linda Laikre, yttranden från Länsstyrelserna i Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, ett yttrande från Skanduly, regeringens två beslut om uppdrag om bevarande av genetiskt viktig varg och uppdrag om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige.

Förvaltningsrätten i Stockholm beslöt den 17 januari 2013 att Naturvårdsverkets beslut om skydds jakt inte får verkställas i avvaktan på förvaltningsrättens slutliga avgörande i målet (inhibition).

I målet är upplyst att varghanen dödats den 11 januari 2013.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att giltighetstiden för Naturvårdsverkets beslut att bevilja skydds jakt efter de två revirmarkerande vargarna i Västernorrlands och Västerbottens län har löpt ut och att varghanen är dödad. Även om ändamålet med Rovdjursföreningens talan därmed har förfallit, finner förvaltningsrätten att det föreligger särskilda skäl att ändå sakpröva frågan i målet eftersom vargtiken fortfarande lever.

Talerätt

Enligt artikel 9.3 i Århuskonventionen¹ har den allmänhet, som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt, rätt att få handlingar och underlåtenheter

---

¹ FN/ECE:s Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen)

av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Allmänheten utgörs av såväl fysiska som juridiska personer som föreningar, organisationer och grupper (artikel 4.2). Både Sverige och EU har ratificerat Århuskonventionen.

Enligt art- och habitatdirektivet² är varg en art av gemenskapsintresse som i direktivet har getts ett strikt skydd. Detta innebär att jakt på varg endast får ske om förutsättningarna för undantag i artikel 16 i direktivet är uppfyllda. Direktivet gör inte någon skillnad på vilken typ av jakt det är fråga om. Det finns inte något rättsmedelsdirektiv kopplat till art- och habitatdirektivet och direktivet innehåller inte heller några bestämmelser om tillgången till rättslig prövning.

EU-domstolen har i ett förhandsavgörande (C-240/09³) om tillämpning av art- och habitatdirektivet uttalat att artikel 9.3 i Århuskonventionen inte har direkt effekt enligt unionsrätten. Bestämmelserna i artikel 9.3 i Århuskonventionen kan emellertid inte, utan att unionsrättens effektiva miljöskydd äventyras, ges en tolkning som innebär att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten. När det är fråga om en art som skyddas av unionsrätten, bl.a. av livsmiljödirektivet, ankommer det på den nationella domstolen att i den utsträckning det är möjligt tolka den processuella rätten, avseende de villkor som ska vara uppfyllda för att få till stånd en prövning av domstol eller i administrativ ordning, så att den stämmer överens med såväl målen i artikel 9.3 i Århuskonventionen som målet att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheterna enligt unionsrätten, så att en miljöskydds förening ges möjlighet att väcka talan vid domstol mot ett

---

² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer för vilda djur- och växtarter (art- och habitatdirektivet)

beslut fattat efter ett administrativt förvarande som kan strida mot unionens miljölagstiftning.

Art- och habitatdirektivets regler har genomförts i svensk rätt genom bl.a. artskyddsförordningen (2007:845), jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Varken jaktlagen eller jaktförordningen innehåller några bestämmelser om vem som kan överklaga Naturvårdsverkets beslut. Den allmänna regeln i 22 § förvaltningslagen (1986:223, FL) är därför tillämplig i detta mål.

Enligt 22 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Kammarrätten i Stockholm har i dom den 7 februari 2013 (mål nr 4390-12 och 4396-12) funnit att Naturskyddsföreningen har talerätt i mål om skyddsjakt efter varg med följande motivering. Naturskyddsföreningen är en förening som främjar miljöskyddet och som även i övrigt uppfyller de i svensk rätt ställda kraven för att få talerätt i miljöfrågor, bl.a. i mål enligt miljöbalken och artskyddsförordningen. Denna talerätt kan härledas från Århuskonventionen. Vargen är strikt skyddad av art- och habitatdirektivet och klassad som en prioriterad art. Enligt artikel 2.2 i direktivet ska åtgärder vidtas som syftar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse. Gynnsam bevarandestatus är ett mål som ska uppnås. Ett beslut om jakt på en genetiskt värdefull varg, särskilt när vargpopulationen inte uppnått målet om en gynnsam bevarandestatus, har enligt kammarrätten betydelse för naturvården och får anses medföra en sådan betydande påverkan på miljön som avses i Århuskonventionen. Föreningen har åberopat ett intresse som det är möjligt att beakta vid

---

³ EU-domstolens dom den 8 mars 2011 i mål C-240/09 Lesoochranárske zoskupenie VLK mot Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (62009CJ0240), p. 49-52 samt domslutet

prövningen av om skyddsjakt efter varg bör tillåtas. För att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheter enligt unionsrätten borde föreningen enligt 22 § FL ha tillerkänts en rätt att överklaga Naturvårdsverkets beslut.

Förvaltningsrätten konstaterar att Rovdjursföreningen är en ideell förening utan vinstsyfte vars ändamål är att bevara den svenska rovdjursfaunan. Föreningen grundades 1997 och har enligt de senaste tre årens verksamhetsberättelser haft ett medlemsantal om cirka 3 500 medlemmar. Förvaltningsrätten konstaterar således att föreningen uppfyller kraven för talerätt i miljöfrågor enligt bl.a. miljöbalken 16 kap. 13 §. Mot denna bakgrund, och med beaktande av kammarrättens bedömning i ovan nämnda avgörande beträffande Svenska Naturskyddsföreningen, finner förvaltningsrätten att Rovdjursföreningen har rätt att överklaga Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt efter de två revirmarkerande vargarna, varav vargtiken bedömts vara genetiskt värdefull eftersom hon invandrat från den finsk-ryska stammen.

Utgångspunkter för bedömningen av sakfrågan

Enligt artikel 12.1 a) i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Vargen finns uppräknad i bilaga 4 a och anges vara en prioriterad art.

I artikel 16.1 b) i samma direktiv anges att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i dess naturliga utbredningsområde, får medlemsstaterna göra undantag från

bestämmelserna i bl.a. artikel 12 för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.

Även om Naturvårdsverket inte har angett vilket av undantagen i artikel 16 i art- och habitatdirektivet som tillämpats som grund för beslutet har verket hänvisat till 23 a § jaktförordningen där det anges att skyddsjakt får meddelas för att förhindra allvarlig skada. Eftersom denna bestämmelse i stort är likalydande med undantaget i artikel 16.1 b) i art- och habitatdirektivet, finner förvaltningsrätten att Naturvårdsverkets underlåtenhet att ange tillämpligt undantag i artikel 16 inte utgör en sådan brist som medför att beslutet i sig är ofullständigt och på grund därav ska undanröjas.

Även om de nationella bestämmelserna i sig är likalydande och förenliga med gemenskapsrätten kan tillämpningen av bestämmelserna strida mot gemenskapsrätten.

EU-domstolen har i mål C-342/05⁴ angående jakt efter varg i Finland uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i direktivet ska tolkas restriktivt och den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet. Enligt artikel 16.1 i direktivet krävs att det redan föreligger en gynnsam bevarandestatus av arten i dess naturliga utbredningsområde för att undantag ska få beviljas. Det är likväl möjligt att bevilja sådana undantag i särskilda fall, när det konstaterats att det inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos arten eller förhindra återställandet av

---

⁴ EU-domstolens dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Finland, p. 22, 25 och 28-29.

en gynnsam bevarandestatus. Det kan inte uteslutas att dödandet av ett begränsat antal individer inte påverkar det eftersträvade syftet i artikel 16.1 i direktivet. Ett sådant undantag skulle i så fall sakna effekt för den berörda arten.

Förvaltningsrätten kommer nedan att pröva om Naturvårdsverkets beslut uppfyller de uppställda kriterierna i undantaget i artikel 16.1 b) i direktivet. Samtliga kriterier måste vara uppfyllda för att undantaget ska kunna tillämpas.

Annan lämplig lösning

Rovdjursföreningen gör gällande att det finns andra lämpliga lösningar än att tillåta skydds jakt efter den genetiskt värdefulla vargtiken och anför bl.a. följande. Det framgår inte av beslutet att några andra lämpliga lösningar än att flytta renar har prövats. Inte heller framgår omfattningen av flyttarna eller varför renarna flyttats till det område där vargarna befann sig. Innan flytten genomfördes borde det tagits med i beräkningarna att vargreviret högst sannolikt även omfattade området dit renarna flyttades eftersom det låg i direkt anslutning till vargreviret. Enligt Naturvårdsverket var det inte känt var de yttre gränserna för vargarnas revir gick. En del av renarna (1 000–2 000 djur) flyttades väster om älven men inga försök har gjorts att driva dem österut trots gynnsamma förhållanden. Det är orimligt att det finns renar inom merparten av vargreviret. Renarna borde ha flyttats till ett område på betydligt större säkerhetsavstånd från vargarnas revir. Efter att hanen dödats vore en lämplig lösning att låta tiken leva för att se om hon ändrar beteende eller flyttar. Intensifierad tillsyn bör tillämpas och viltskadecenter har uppgett att mänsklig närvaro är den effektivaste förebyggande åtgärden. Bevakningen måste vara relevant i förhållande till situationen i det aktuella fallet. Om angrepp sker på natten bör bevakning ske nattetid, inte på dagtid. Kostnaden för denna bevakning är rimlig med

hänsyn till vargtikens stora genetiska värde. Andra lämpliga lösningar som inte har prövats är att flytta renarna till ett området som inte angränsar till vargreviret, inhängning och stödutfodring av renar och skydds jakt på andra rovdjur i området än varg.

Naturvårdsverket menar att andra lämpliga lösningar har prövats i form av flytt av renar och bevakning samt att följa vargtikens rörelsemönster. Samebyn har under hösten 2012 börjat flytta sina renar och de spårningsinsatser som genomfördes innan flytten påbörjades visade att vargarna hade bildat revir väster om Ångermanälven. På grund av dålig spårnsö var det dock svårt att se exakt var vargarnas revir slutligen etablerats. Samebyn flyttade renarna öster om Ångermanälven för att försöka undvika att vargarna och renar vistas i samma område. Efter flytten uppdagades det att vargarnas revir även sträckte sig in i det område där renarna placerats. Några ersättningsmarker dit renarna skulle kunna flyttas finns inte att tillgå. Tre gånger har vargtiken flyttats från renskötselområdet. Hon har flyttats till Uppsala, Örebro och Västra Götalands län. Trots dessa långa avstånd har hon varje gång återvänt. Hon har inte ändrat beteende trots att hanen numera är skjuten. Mellan sju och åtta personer från samebyn och länsstyrelserna i de berörda länen har arbetat med bevakning av renarna under dygnets ljusa timmar. Angreppen och vargarnas jaktförsök har dock skett på natten. Bevakning nattetid med skoter kan medföra skoterolyckor eftersom landskapet är kuperat. Dessutom är tillgången till kunnig personal med lokalkännedom begränsad. Att hägna in ett stort antal renar och stödutfodra dem under hela vintersäsongen är inte möjligt eftersom det är förenat med stora kostnader och en mycket stor arbetsinsats.

Enligt Europeiska kommissionen utgör andra lämpliga åtgärder som kan komma ifråga användningen av avskräckande medel, luktämnen, elstängsel eller annat, att stänga in boskap eller hundar på natten, eller att ersättning

betalas för den skada som uppstått.⁵ Regeringen har den 8 november 2012 uppdragit åt Naturvårdsverket att överlägga med de berörda samebyarna om ekonomiskt rimliga åtgärder för att minimera risken för skador på renskötseln så att det vargpar som innefattar den genetiskt värdefulla vargtiken kan vistas i berörda län över vintern 2012/2013 fram till våren 2013, t.ex. genom förstärkt övervakning eller flyttning av renhjordar eller andra åtgärder för att minska det samlade rovdjurstrycket i området. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 31 maj 2013.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i yttrande uppgett bl.a. att samebyn har flyttat en del av renhjorden med lastbil öster om Ångermanälven för att hålla renarna åtskilda från vargarna, men att sambyn inte fångat upp ett större antal renar som befann sig norr om vargreviret som fortsatt sin naturliga vandring söderut/österut långt in i vargreviret, varför renarna är spridda över en större del av vargreviret. Möjligheterna till förebyggande åtgärder är då enligt länsstyrelsens mening begränsade. Bevakning fungerar inte och att förfölja och skrämma vargarna är svårt eftersom det inte finns något område utan renar att skrämma vargarna till. Samebyn har valt att flytta en del av vajkalvarna till ett hägn utanför vargreviret och utfordrar dem i hägnet. På så sätt undviker de vargpredation på renarna.

Förvaltningsrätten konstaterar att tidigare försök att flytta vargtiken från vinterbetesområdet till Uppsala, Örebro och Västra Götalands län inte har lett till önskat resultat eftersom vargtiken har vandrat tillbaka norrut. Av utredningen framgår däremot att det finns andra förebyggande åtgärder som kan vidtas, bl.a. genom att bevaka eller skrämma vargarna till områden i vargreviret där inga renar finns, att flytta renar till ett område utanför vargreviret, att flytta renar till ett hägn, eller att ge ekonomisk kompensation. Dessa åtgärder synes enligt förvaltningsrättens mening

---

⁵ EU-domstolens dom i mål C-342/05, se fotnot 4, p. 13.

utgöra sådana andra lämpliga åtgärder för att undvika allvarlig skada på renhjorden, alternativt att kompensera den skada som uppkommit. Den omständigheten att det i förevarande fall inte vidtogs tillräckliga förebyggande åtgärder för att hålla ihop renhjorden i norr för att flytta den från återruntbetesmarkerna till vinterbetesmarker utanför vargreviret, utgör enligt förvaltningsrättens mening inte tillräckliga skäl för att anse att flytt av renar utanför vargreviret inte skulle utgöra en annan lämplig åtgärd. Vidare har framkommit att flytten av del av renhjorden med lastbil till renbetesområde öster om Ångermanälven har pågått under flera års tid. Något stöd för att detta utgör en extraordinär åtgärd på grund av vargparets närvaro i området har således inte framkommit. Inte heller utgör resursbrist hos renägarna och fältpersonal en tillräcklig anledning för att anse att någon annan lämplig åtgärd inte finns. Förvaltningsrätten konstaterar därför att det finns andra lämpliga lösningar och att dessa inte har prövats i tillräckligt stor utsträckning.

Försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus

Rovdjursföreningen gör gällande att skyddsjakten kommer att försvåra utvecklingen mot en gynnsam bevarandestatus. När Naturvårdsverket fattade beslutet om skyddsjakt kände verket redan till att situation hade förbättrats i den svenska vargstammen och att avkommor till genetiskt viktiga vargar, bl.a. galvenhanen, har föryngrat sig under våren 2012. Det är dessutom känt bland vargforskare, populationstekniker och inom vargförvaltningen att det genetiska tillskott som galvenhanen har bidragit med är långt ifrån tillräckligt för att sänka inavelsnivån till önskvärda nivåer. Betydligt mer kontinuerlig immigration är nödvändig för att vargstammen ska uppnå en gynnande bevarandestatus. Naturvårdsverket har den 20 november 2012 och den 13 december 2012 avslagit ansökningarna om skyddsjakt på de aktuella vargarna pga. det stora genetiska värdet för den svenska vargstammen.

Naturvårdsverket anför att situationen för den svenska vargstammens bevarandestatus har förbättrats genom att antalet avkommor till genetiskt viktiga vargar har reproducerat sig under våren 2012 i stor utsträckning. Den s.k. galvenhanen, en invandrad varg med finskt-ryskt ursprung, har under våren 2012 fått ytterligare en kull valpar. Den 23 januari 2013 fick Naturvårdsverket uppgift från Sveriges Lantbruksuniversitet att ytterligare en genetiskt viktig varg har vandrat in i Sverige från Finland och bildat par med en annan varg i renskötseområdet i Tornedalen. Det har visat sig att båda vargarna tillhör den rysk-finska stammen. Verket utreder nu alternativa åtgärder för att detta vargpar ska kunna införlivas i vargpopulationen söder om renskötseområdet. Erfarenhet visar att det inte är unikt att en genetiskt värdefull varg vandrar in i Sverige. Det har skett flera gånger. Varje sådan varg är ett potentiellt tillskott till en genetisk förstärkning. Enstaka vargar med högt genetisk värde har inte en avgörande betydelse för den svenska vargstammens väg mot gynnsam bevarandestatus på lång sikt. Naturvårdsverket arbetar också med andra åtgärder för att genetiskt förstärka den svenska vargstammen enligt regeringsuppdraget, bl.a. genom utsättande av vargvalpar födda i djurparker av vilda vargtikar. De åtgärder som vidtas, utöver framtida avkommor från invandrade vargar med finsk-ryskt ursprung, kommer att bidra till att vargstammen uppnår en gynnsam bevarandestatus. Den skadegörande vargtiken i Junselereviret kan fällas utan att det hindrar arbetet mot en gynnsam bevarandestatus.

EU-domstolen⁶ har uttalat att tillämpning av undantaget i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet normalt kräver att det redan föreligger en gynnsam bevarandestatus hos arten i det naturliga utbredningsområdet. Endast i särskilda fall kan undantaget ändå tillämpas om det inte finns någon annan

---

⁶ EU-domstolens dom den 10 maj 2007 i mål C-508/04, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Österrike, p. 115

lämplig lösning och när det konstaterats att det inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos arten eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus.

Förvaltningsrätten konstaterar att det varken av Naturvårdsverkets beslut eller av utredningen i övrigt framgår hur stor vargstammen i Skandinavien måste vara för att anses ha uppnått en gynnsam bevarandestatus. Av rovdjursutredningens betänkande framgår dock att den skandinaviska vargstammen inte har uppnått gynnsam bevarandestatus och att det största hotet mot vargstammen är den höga graden av inavel. Detta är även ostridigt mellan parterna i målet.

Av regeringens uppdrag om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige⁷ framgår bl.a. följande. Berörda myndigheter ska fortsätta arbetet med aktiva åtgärder för den genetiska förstärkningen av vargstammen inom Sverige. Detta ska ske genom att underlätta för naturligt invandrade vargar att förflytta sig från renskötselområdet till den vargpopulation som finns i Mellansverige och genom att genomföra aktiva åtgärder för att möjliggöra flyttning av vargvalpar till vilda vargpar under 2013 och 2014. I propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210) anges att den genetiska statusen för vargstammen är problematisk och att vargstammen uppvisar tecken på inavelsdepression, dvs. ärftliga defekter och nedsatt livskraft till följd av inavel. Enligt riksdagens beslut⁸ ska högst 20 vargindivider som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen införlivas i populationen fram till 2014. Detta i första hand genom att underlätta för naturligt invandrade vargar t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtats från genetiskt friska populationer med östligt ursprung.

⁷ Regeringsbeslut 2012-12-20, M2012/3438/Nm.

⁸ Riksdagens beslut enl. prop. 2008/09:210, bet. 2009/10: MJU8, rskr. 2009/10:7

Av utredningen i målet framgår att den svenska vargpopulationen grundas på endast fem individer, varav tre har invandrat och reproducerat sig under de senaste 18-20 åren. Enligt bl.a. rovdjursutredningen, riksdagen och regeringen är inaveln det största problemet för att vargstammen ska bli livskraftig och uppnå en gynnsam bevarandestatus. Detta ska i första hand uppnås genom att underlätta för invandrade vargar att etablera sig i Sverige och att stärka den genetiska statusen hos den svenska vargstammen genom reproduktion. Det är även ostridigt att den aktuella vargtiken är genetiskt värdefull. Vargtiken har dessutom vid två tillfällen bildat par med hanar från den svenska vargstammen, men hanarna har skjutits innan vargtiken hunnit reproducera sig.

Naturvårdsverket har hävdat att enstaka vargar med högt genetisk värde inte har en avgörande betydelse för den svenska vargstammens väg mot gynnsam bevarandestatus på lång sikt samt hänvisat till att en annan varghane av östligt ursprung har fått avkommor under våren 2012 och att vargvalpar från djurparker ska placeras ut.

Förvaltningsrätten kan dock konstatera att arbetet med att genetiskt förstärka den svenska vargstammen sedan 2010 såvitt framkommit i målet ännu inte har resulterat i att en enda varg har flyttats från Finland eller Ryssland till Sverige. Det framgår även att försöken att sätta ut vargvalpar från djurparker inte har lyckats. Någon genetisk förstärkning av vargstammen utifrån har således inte skett utöver de tre invandrade vargarna. Den omständigheten att ett annat invandrat vargpar nyligen har påträffats i Tornedalen förändrar inte denna bedömning eftersom vargarna inte har bildat par med den skandinaviska vargstammen och ingen föryngring har skett i dagsläget. I regeringens uppdrag till Naturvårdsverket⁹ anges att skadorna till trots är det viktigt att försöka

⁹ Regeringsbeslut 2012-11-08, M2012/2959/Nm.

skydda det aktuella vargparet i sitt nya revir eftersom den invandrade vargtiken har potential att minska inaveln i den skandinaviska vargstammen.

Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att utredningen i målet inte visar att skydds jakt efter den aktuella vargtiken med östligt ursprung inte skulle förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos arten eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus av den svenska vargstammen.

Allvarlig skada

Rovdjursföreningen gör gällande att det varken har uppstått allvarlig skada eller att det är sannolikt att allvarlig skada uppstår. Frågan om skadorna kan betraktas som allvarliga måste bedömas i relation till den typ av extensiv djurhållning som bedrivs samt i proportion till följande. Den skada i form av dödade renar i relation till totala antalet renar, den bevakning som skett i förhållande till antalet renar, de ersättningar som utbetalas som syftar till att ersätta skadorna, andra omkostnader för att underlätta arbetet med att bevara vargarna i området, bevakningens tillräcklighet och relevans, tidsperioden i förhållanden till skadebilden, antalet andra bytesdjur som vargarna slagit i området samt de sätt på vilket vargen eventuellt störs så att hon inte får ro att förtära slagna bytesdjur. Det är inte visat i vilken grad vargarna har skingrat renarna. Beträffande renar dödade i trafiken har Naturvårdsverket endast redovisat att ca 60 renar har dödat men inte under vilken period och heller inte på ett trovärdigt sätt visat att trafikolyckorna är kopplade till vargförekomsten eller på vilket sätt renarna har behövts flyttas ”till ett område som genomkorsas av trafikerad väg”. Renarna lockas till vägarna på grund av vägsaltet, vilket är ett känt problem. Tillräcklig dokumentation av slagna byten, skingrade renar saknas, vargarnas jaktförsök samt studie på vargarnas förekomst på

renar i Sverige saknas. Eftersom ingen prognos om eventuella framtida skador kan göras, vilket Naturvårdsverket själva uppgett, kan ett skyddsjaktbeslut inte fattas på den grunden.

Naturvårdsverket anför att skadebilden och bilden av omständigheterna för skador förändrades påtagligt efter december 2012 och att tio renar hade rivits innan den 11 januari 2013 då beslutet om skyddsjakt fattades.

Samebyarna och länsstyrelsen bevakar vargtiken strikt och enligt dem har vargtiken dödat ytterligare 16-18 renar och gjort flera misslyckade jaktförsök sedan den 11 januari 2013. Antalet rivna renar har därefter reviderats till 23 renar. Dokumentation kommer att sammanställas efter det att renarna har flyttats från området. Vargtiken har således inte ändrat beteende och skadebilden kvarstår. Det skapar oro i renhjorden och renarna skingras. Bristande fodertillgång vintertid kan leda till att vajorna inte blir dräktiga och resultera i fosterresorptioner och kastningar eller i svaga och underviktiga kalvar som inte har någon reell möjlighet att överleva.

Splittringen av renarna har lett till fler viltolyckor med ren i området.

Polismyndigheten har noterat en markant ökning av antalet kollisioner mellan renar och motorfordon. Vilhelmina södra sameby har uppgett att det är en indirekt effekt av vargarnas närvaro eftersom renskötarna inte har tid att hålla renarna borta från vägarna och de har behövt flytta renar till ett område som genomkorsas av en trafikerad väg. Hittills har 60 renar trafikdödats i området. Det är omöjligt att göra en prognos av den samlade skadebilden som inte bara utgörs av rivna renar utan även den störning som vargarna orsakar i renhjorden med risk för betydande ekonomiska skador på egendom på kort och lång sikt som följd.

Undantaget i artikel 16.1 b) i direktivet ger medlemsstaterna möjlighet att tillåta skyddsjakt för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom. EU-domstolen har i mål C-342/05 uttalat att det inte krävs att en skada ska uppstå innan

undantagsåtgärder kan vidtas. Skydds jakt kan däremot inte tillåtas i preventivt syfte, dvs. utan att det visats att denna skydds jakt förhindrar sådana allvarliga skador som avses i artikel 16.1 b) i direktivet.¹⁰

Någon närmare definition av vad som avses med allvarlig skada finns inte i direktivet eller i rättspraxis. Enligt förvaltningsrättens mening följer det dock av ordalydelsen att skadan inte endast kan vara avlägsen och obetydlig, utan måste vara konkret och av kvalificerad art samt varaktig över tiden. En skadebedömning måste vidare göras i varje enskilt fall och orsakerna till skadans uppkomst måste beaktas vid denna bedömning.

Samebyn har till Naturvårdsverket uppgett att det är upp till 23 renar som rivits av vargtiken sedan varghanen dödades den 11 januari 2013. Antalet rivna renar under den förhållandevis korta tidsperiod som berörs skulle enligt förvaltningsrättens mening i sig kunna anses uppfylla kravet på allvarlig skada enligt artikel 16.1 b) i direktivet. Någon skriftlig dokumentation över antalet rivna renar och datum för när renarna rivits har emellertid inte getts in i målet. Det finns inte heller någon bevisning i form av bilder eller DNA-utredning som visar att det är den i målet aktuella vargtiken som har rivit renarna. Av rovdjursutredningen¹¹ framgår att de fyra stora rovdjursarterna i Skandinavien delar samma utrymme av födoresurs. I detta mål saknas däremot uppgift om vilka andra rovdjur som befinner sig i området och hur många dessa är till antal. Av Länsstyrelsens i Västerbottens län yttrande framgår att förföljelse av varg kan innebära att vargarna inte får ro att äta sina fällda byten, utan snarare förorsaka ytterligare skador när de behöver ta nya byten. Enligt uppgift från Naturvårdsverket har samebyn bevakat vargtiken strikt och förföljt henne. Förvaltningsrätten konstaterar mot denna bakgrund att skadans omfattning kan bero på flera olika samverkande faktorer. Den orsakade skadan bör

¹⁰ EU-domstolens dom i mål C-342/05, se fotnot 4, p. 40, 44 och 47.

¹¹ SOU 2011:37, Rovdjurens bevarandestatus, s. 16

också ställas i proportion till antalet renar som befinner sig i området, som enligt uppgift uppgår till cirka 4 000-5 000 renar. Skadan utgör således endast en liten andel av renpopulationen i området. Regeringen har också beslutat att renägarna ska få ekonomisk ersättning för de kostnader som bevarandet av vargtiken i renskötseområdet medför. Enbart en potentiell risk att vajorna inte skulle bli dräktiga eller att vajkalvarna inte skulle bli levnadsdugliga på grund av vargtikens närvaro är inte heller tillräckligt för att besluta om skyddsjakt efter en genetiskt värdefull varg. Enligt viltskadestatistiken dödades 2 161 renar i trafiken under 2012. Vad gäller antalet trafikolyckor mellan motorfordon och renar finner förvaltningsrätten att utredningen i målet varken visar att antalet trafikolyckor ökat eller att trafikolyckorna beror på vargtikens närvaro i området.

Enligt riksdagens beslut¹² ska målet för vargstammens utbredning vara att stammen på naturlig väg sprider sig över landet, men att dess förekomst i renskötseområdet i huvudsak begränsas till de områden utanför renskötseområdets åretruntmarker där den gör minst skada. Den aktuella vargtiken har inte bildat revir inom renskötseområdets åretruntbetesmarker utan i en del av vinterbetesmarkerna. Av utredningen framgår att renarna endast vistas på vinterbetesmarkerna under tiden november till slutet av mars, vilket innebär att tidsperioden då renhjordarna riskerar att utsättas för skada är begränsad till en del av året.

Förvaltningsrätten finner sammantaget att det genom utredningen i målet inte är klarlagt att den allvarliga skadan som uppstått på renhjorden är orsakad av den aktuella vargtiken. Vidare finns flera olika samverkande faktorer som tillsammans kan ha bidragit till skadans omfattning. Risken för skada på renhjorden är också begränsad tidsmässigt under året till

---

¹² Riksdagens beslut, se prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174.

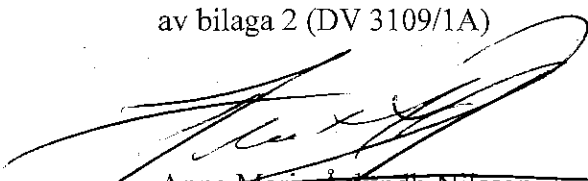
vintermånaderna och renägarna kompenseras ekonomiskt för den skada som uppkommer.

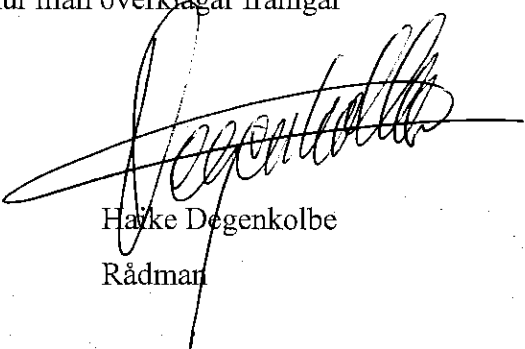
Sammanfattning

Förvaltningsrätten finner att Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakten efter vargparet varken uppfyller kraven på att det inte finns någon annan lämplig lösning eller att jakten inte förvärrar den ogynnsamma bevarandestatusen hos vargstammen eller förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus av den skandinaviska vargstammen i dess naturliga utbredningsområde. Även om det, som i förevarande fall, kan anses ha uppstått en allvarlig skada i form av antalet rivna renar, är det inte bevisat att vargtiken har orsakat den allvarliga skadan. Det saknas även utredning om antalet andra rovdjur i området och olika samverkande faktorer kan ha bidragit till skadans omfattning. Kriterierna för undantaget i artikel 16.1 b) i direktivet är således inte uppfyllda för att skydds jakt ska kunna beviljas. Vid denna utgång ska överklagandet bifallas och Naturvårdsverkets beslut upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas. Information om hur man överklagar framgår av bilaga 2 (DV 3109/1A)

Anna Maria Åslundh-Nilsson
Chefsrådman

Hayke Degenkolbe
Rådman

Nämndemännen Shamo Chmouni Yousef, Lars Jarpner och Lena Kulling har deltagit i avgörandet.

Elin Vidlund har föredragit målet.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

1(10)

Hamplin Göte
Tel: 010-698 13 16
Gote.Hamplin
@naturvardsverket.se

BESLUT
2013-01-11 Ärendenr:
NV-00027-13

Vilhelmina södra sameby

Fack 2077
912 98 KLIMPFJÄLL

Ansökan om skyddsjakt efter två vargar i Västernorrlands och Västerbottens län

Beslut

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 15, 21, 23 a, 23 b och 24 d §§ jaktförordningen (1987:905) samt med beaktande av skyddsreglerna i artikel 12 rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv samt artikel 9 i Bernkonventionen, att bevilja tillstånd till skyddsjakt efter de två (2) revirmarkerande vargar som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som länsstyrelsen bedömer vara vargarnas revir.

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 43 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt om undantag från 6 § samma föreskrifter och medger att skyddsjakt från helikopter får bedrivas med skjutvapen laddat med hagelammunition enligt villkor i detta beslut.

Samtliga kostnader för skyddsjakten ska ersättas av staten.

Beslutet gäller under tiden från och med den 11 januari 2013 till och med den 14 februari 2013.

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet överklagas, se bilagan.

Kungörelsedelgivning

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932) att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Kungörelsen ska enligt 47 § delgivningslagen hållas tillgängligt viss tid hos myndigheten eller

på annan plats. Beslutet hålls i enlighet därmed under överklagandetiden tillgängligt hos Naturvårdsverket på Valhallavägen 195 i Stockholm.

Villkor

Naturvårdsverket beslutar att nedan angivna villkor ska gälla för skyddsjakten. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Länsstyrelse som ansvarar för skyddsjakten

Länsstyrelsen i Västernorrlands län (länsstyrelsen) ansvarar för skydds jaktens bedrivande och utser jaktledare.

Vilka som får utföra jakten

Länsstyrelsen utser jaktledare. Jaktledaren utser efter samråd med länsstyrelsen de personer som får jaga med stöd av detta beslut.

Jaktledarens ansvar

Jaktledaren ska innan skyddsjakten inleds informera samtliga jakttagare om villkoren för skyddsjakten samt om övriga regler som kan behövas för skydds jaktens genomförande.

Skydds jakten ska genomföras i samråd med länsstyrelsen som även på lämpligt sätt ska följa skydds jaktens genomförande.

När skyddsjakten får bedrivas

Skydds jakten är tillåten från och med den 11 januari 2013 till och med den 14 februari 2013.

Var jakten får bedrivas

Skydds jakt får bedrivas inom det område som länsstyrelsen bedömer vara vargparets revir.

Jakten får ske på annans jaktområde.

Jaktmetoder och jaktmedel

Vargarna får sökas med hjälp av motordrivet fordon inom jaktområdet. Pilot och skytt som ska genomföra skydds jakten från helikopter ska ha erfarenhet av liknande uppdrag.

Detta beslut medger att hagelvapen får användas under skydds jakten. Hagelvapnet ska vara minst kaliber 12/70. Patronerna ska vara laddade med minst 40 gram hagel av storleken minst 4 mm och högst 5 mm och ska vara av bly eller annat material med högre eller liknande densitet. Hagelpipans trångbormningsgrad ska vara öppen, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$.

Vilka djur får fällas

De två (2) revirmarkerande värgar som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som länsstyrelsen bedömer vara vargarnas revir.

Anmälan av fälld eller påskjuten varg

Jaktledaren ska omedelbart anmäla till länsstyrelsen när en varg fällts eller påskjutits.

Besiktning av fälld varg

Jaktledaren ska uppvisa fälld varg samt skottplats/fallplats för länsstyrelsens besiktningsman. Fälld varg får inte flyttas från fallplatsen innan djuret besiktigats av besiktningsmannen.

Hantering av fälld varg

I enlighet med 33 § jaktförordningen tillfaller fälld varg staten och omhändertas av länsstyrelsen i samråd med polisen för vidarebefordran till Statens veterinärmedicinska anstalt för obduktion. En kopia på detta beslut ska bifogas djuret.

Länsstyrelsens övriga åtgärder i samband med skyddsjakten

Länsstyrelsen ska meddela polismyndigheten när jakt genomförs.

Länsstyrelsen utser en besiktningsman som besiktigar fällt djur samt ombesörjer för länsstyrelsens räkning och i samråd med polismyndigheten omhändertagande av det fällda djuret. Om djuret endast påskjutits ansvarar skytt och jaktledare för att eftersök genomförs.

Länsstyrelsen ska senast 30 dagar efter avslutad jakt eller efter att beslutet upphört att gälla, överlämna en skriftlig rapport till Naturvårdsverket om vilka erfarenheter som vunnits i samband med skyddsjakten. Rapporten, som också utgör rapporteringsunderlag till kommissionen i enlighet med artikel 16.2 art- och habitatdirektivet, ska i det fall vargen fällts eller tillvaratagits bl.a. även innehålla uppgifter om djurets kön, tidpunkt (datum och klockslag), plats (koordinater i rikets nät) och hur djuret fällts (jaktmetod).

Bakgrund

Vilhelmina södra samebys ansökan

Vilhelmina södra sameby (samebyn) inkom den 2 januari 2013 med en ansökan om skydds jakt efter de två revirmarkerande vargar som upphåller sig i området runt Junsele i samebyns vinterbetesområde i Västernorrlands län. Samebyn hemställer om att staten utför skydds jakt och står för samtliga kostnader som uppstår för bedrivandet av ev. skydds jakt. Om skydds jakten inte beviljas begär samebyn att Naturvårdsverket flyttar vargarna från området.

Samebyn anför bl.a. följande. Samebyn har under slutet av oktober fram till dags dato flyttat en stor del av renhjorden till området och ytterligare renar är på väg. Fem renar har rivits och minst fjorton jakt försök har konstaterats. Sedan den 2 januari 2013 då samebyn inkom med ansökan om skydds jakt har vargparet dödat ytterligare renar. Sammanlagt har ett tiotal renar dödat och vargparet har gjort flera jakt försök som splittrar renhjordarna trots den omfattande bevakningen och genomförda åtgärder.

Det föreligger en uppenbar risk att skada uppstår för samebyn och dess medlemmar till följd av vargförekomsten, och särskilt om de bildar revir. Den skada som samebyn riskerar att drabbas av uppfyller art- och habitatdirektivets krav på allvarlig skada eftersom stora förluster hotar rennäringen i området men även den enskilde renägarens möjligheter till att bedriva rennäring. Skadorna som uppstår genererar också dynamiska effekter såsom påverkan på framtida möjligheter till inkomst och fortsatt bedrivande av renskötsel. Vad gäller begreppet skada och vilken "förväntad skada" samebyn och den enskilde ska tolerera anför samebyn bl.a. följande. Staten är enligt egendomsrätten skyldig att ersätta renägarna för den skada som rovdjuren orsakar dem. En utgångspunkt är att en sameby ska kunna bedriva en traditionell samisk renskötsel och att en renägare ska kompenseras fullt ut om förutsättningar för detta inte föreligger. Detta förutsätter att staten vet vilken skada som rennäringen orsakar. Staten är skyldig att, så långt det låter sig göras, beräkna vilken skada statens rovdjurspolitik orsakar renskötseln. Varje beslut om rovdjursersättning till renskötseln måste bygga på konkreta beräkningar av skadans storlek. Problemen blir att bedöma vad som avses med förväntad skada eftersom detta begrepp utgår från att en renskötare ersätts fullt ut och att rovdjurspopulationen är på en acceptabel och konstant nivå, vilket inte är fallet i dagsläget. Vidare förutsätter begreppet att rennäringen kan bedrivas på ett traditionellt sätt och inte hotas.

En omfattande bevakning sker redan i dag så långt det är möjligt inom samebyn, ytterligare bevakning kan inte ses som motiverad eller proportionerlig. Studier har visat att det är omöjligt att säga hur effekten av intensiv bevakning påverkar överlevnaden av renar.

Samebyn är redan idag hårt trängd av rovdjur, vindkraftparker, skogsbruk och andra exploateringar. En av de viktigaste förutsättningarna för att kunna bedriva en välordnad renskötsel är att vargar inte tillåts inom samebyns betesområde och att antalet rovdjur inte blir för högt inom samebyn. Redan den rovdjursförekomst som finns idag inom samebyn innebär att samebyn har svårt att bedriva en ordnad renskötsel. Förluster av renar har ökat de senaste åren och har förorsakat ett flertal sekundära skador. Att nu dessutom ha vargetableringar inom området är något som innebär att samebyns renskötsel i stort sett omöjliggörs. Samebyn kan inte acceptera att vargarna tillås uppehålla sig i betesområdet, då de orsakar rennäringen stora kostnader och renförluster samt att renarna utsätts för stress och lidande. Vargens närvaro orsakar en ohållbar situation för samebyn.

Skyddsjakten kommer inte att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos vargen. En sådan jakt kan tillåtas även om arten inte har uppnått en gynnsam bevarandestatus om statens intentioner är att uppnå målen. Det behöver inte heller ha uppstått faktiska skador då direktivet möjliggör för skydds jakt för att förebygga allvarlig skada. Detta innebär att det inte heller är nödvändigt att peka ut en specifikt skadegörande individ. Samebyn menar därmed att förutsättningarna för att skydds jakt är uppfyllda och att ansökan ska beviljas.

Samebyn har i kompletterande skrivelse beskrivit problem som uppstått då de inte som under normala arbetsförhållanden kan flytta renar som orsakar skada i trädgårdar i en by i närheten av Dorotea. Samebyn har under inga

omständigheter haft möjlighet att åtgärda problemet för arbetsinsatserna har koncentrerats till området där vargparet befinner sig för att minimera och förebygga skador på renhjorden undan vargangrepp. Samebyn har även blivit kontaktad av polisens ledningscentral angående det onormalt höga antalet av renpåkörningar i samebyns betesområde. Under normala arbetsförhållanden samlar och flyttar samebyn renarna som har betesgången mot vinterlandet men de personella resurserna har använts till att förebygga och minimera skadorna från vargangrepp. Renarna är idag utspridda över stora områden när insatser gjorts för att förhindra att de kommer den södra betesgången mot vinterbetet.

Yttranden

Naturvårdsverket har begärt yttranden från länsstyrelserna i Västernorrlands, Västerbottens och Jämtlands län samt Skandinaviska vargprojektet, Skandulv.

Länsstyrelserna i Västernorrlands och Västerbottens län tillstyrker skydds jakt på vargarna och anför följande. Problemen för rennäringen är mycket stora samtidigt som sannolikheten är liten att den planerade flytten av nyfödda vargvalpar från reviret kommer att vara framgångsrik. Länsstyrelsen menar att den förbättring av vargstammens genetik som kan uppnås om vargarna tillåts leva kvar i området fram till försommarerna inte står i proportion mot den skadebild som finns. Det finns många renar i vargreviret och renar kommer att finnas där under en stor del av vintern. Olika problem har uppstått och kommer sannolikt kontinuerligt att uppstå. Förebyggande åtgärder bedöms inte rimliga att genomföras i den omfattning som kommer att behövas.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har avstått från att yttra sig eftersom Jämtlands län i dagsläget inte är berört.

Skandulv har uppgett att de har som policy att inte söva en varg fler än tre gånger. Det finns stora risker vid sövningen och vargen utsätts för stor stress i samband med infångandet. Den för vargen mest stressande faktorn är transporten. En händelse med infångande, sövning och transport är enligt Skandulv enormt påfrestande för djuret.

Åtgärder i samråd för skydd av vargtiken

Den aktuella vargtiken har flyttats tidigare vid tre tillfällen då det bedömdes vara en annan lämpligare lösning än skydds jakt. Regeringen har i beslut den 8 november 2012 gett Naturvårdsverket i uppdrag att, efter samråd med Sametinget, Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet samt länsstyrelserna i Västernorrlands län, Västerbottens län och Jämtlands län, överlägga med berörda samebyar om ekonomiskt rimliga åtgärder för att minimera risken för skador på renskötseln så att vargparet kan vistas i berörda län över vintern 2012/13 fram till våren 2013.

Tidigare ansökningar om skydds jakt

Samebyn har tidigare ansökt om skydds jakt efter de aktuella vargarna vid två tillfällen. Naturvårdsverket beslutade den 20 november 2012 (ärendenummer

NV-08847-12) och den 13 december 2012 (ärendenummer NV-10367-12) att avslå ansökningarna.

Skäl

Juridiska förutsättningar för skyddsjakt

Beslut om skyddsjakt efter varg kan bl.a. fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen. För att skyddsjakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Skyddsjakt får enligt bestämmelserna meddelas för att förhindra allvarlig skada på t.ex. egendom om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Av 23 b § framgår att beslut om skyddsjakt efter varg får fattas även om någon skada inte har inträffat, förutsatt att den finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå.

Naturvårdsverkets bedömning

Naturvårdsverket gör en samlad bedömning i varje enskilt fall. Naturvårdsverket bedömer omfattningen av skador, om skadeförebyggande åtgärder gjorts samt vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skyddsjakt. Naturvårdsverket beaktar också vargstammens utveckling i landet som helhet.

En annan lämplig lösning till skyddsjakt skulle kunna vara att söva de båda vargarna och flytta dem från området. Skandulv har anfört att det finns stora risker med att söva ett djur och en transport är även enormt påfrestande för djuret. Vargarna skulle även utsättas för stor stress i samband med ett infångande. Med anledning av att vargtiken redan har sövts och flyttats tre gånger tidigare bedömer Naturvårdsverket, i likhet med Skandulv, att det inte är försvarbart att söva och flytta henne ytterligare en gång.

Omfattande insatser med spårning av vargparet har genomförts och samebyn har vidtagit olika åtgärder som till exempel att flytta renhjordar för att hålla vargarna från renarna. Sedan den 2 januari 2013 då samebyn inkom med ansökan om skyddsjakt har vargparet dödat ytterligare renar. Sammanlagt har ett tiotal renar dödats och vargparet har gjort flera jaktförsök som splittrar renhjordarna trots den omfattande bevakningen och genomförda åtgärder. Naturvårdsverket bedömer därmed att det föreligger en stor sannolikhet för att samebyn riskerar att drabbas av allvarlig skada och att skadorna riskerar att uppnå en nivå som inte kan anses acceptabel.

Den svenska vargpopulationen har inte gynnsam bevarandestatus. Enligt 23 a § jaktförordningen får skyddsjakt inte medges om det försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skyddsjakt får trots det medges om det kan konstateras att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Den aktuella tiken är av östligt ursprung och av stort genetiskt värde för den svenska vargstammen. Med hänsyn till de skador som uppstått och den förväntade kommande skadebilden bedömer Naturvårdsverket, trots att vargtiken är av stort genetiskt värde, att det nu inte finns någon annan lämplig

lösning än skyddsjakt. Naturvårdsverket bedömer att skyddsjakt på dessa vargar inte kommer att försvåra utvecklingen mot en gynnsam bevarandestatus för arten på lång sikt för den skandinaviska vargstammen. Vargparets närvaro bedöms kunna orsaka en skadebild med allvarliga långsiktiga effekter för rennäringen varför detta i en samlad bedömning väger tyngre än vargtikens genetiska status.

Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket mot bakgrund av det höga antalet renar i området, svårigheten att kunna bedriva ordnad renskötsel i området samt de problem som uppkommit, att det inte finns någon annan lämplig lösning än att bevilja skyddsjakt efter de aktuella vargarna.

Skyddsjakt från helikopter och användande av hagelvapen

Naturvårdsverket gör bedömningen att ett vapen med hagelammunition i vissa fall är att föredra framför kulammunition vid skyddsjakt från helikopter. Vapen med hagelammunition använt inom rekommenderat avstånd kan minska riskerna för allvarliga skadeskjutningar på de djur som utsätts för skyddsjakt. Med hänsyn till terrängen bedömer Naturvårdsverket att jakt från helikopter är att föredra framför jakt från marken. Naturvårdsverket gör därför bedömningen att det i detta fall finns skäl till att medge undantag enligt ovan.

För att kunna bedriva en effektiv jakt bedömer Naturvårdsverket att jakt ska få bedrivas på annans jaktområde.

Ersättning för kostnader i samband med skyddsjakt

Naturvårdsverket bedömer att det är rimligt att staten i detta fall står för de kostnader som uppkommer i samband med skyddsjakten.

Övrigt

Naturvårdsverket rekommenderar att hagelvapen inte används på ett avstånd överstigande 15 meter från viltet och att det ur säkerhetssynpunkt inte bör laddas med mer än ett skott i taget.

För att undvika att djur utsätts för långvarig stress genom exempelvis återkommande jaktförsök är det viktigt att tillfället när jakt påbörjas och att området för jakt väljs med stor omsorg.

För att ge en ökad säkerhet när det gäller vapenhantering i helikopter rekommenderar Naturvårdsverket att ett brytbart hagelvapen som endast laddas med ett skott i taget används. Användandet av ett brytbart hagelvapen utan ejektor innebär en minskad risk för att tomhylsor under flygningen hamnar i helikopterns rörliga delar i jämförelse med vapen av annan typ.

Naturvårdsverket erinrar om att det enligt förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, är förbjudet att använda patroner laddade med blyhagel vid jakt på våtmarker.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Maria Ågren.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Lena Callermo, föredragande, juristen Malin Hollberg Malm, viltsamordnaren Ruona Burman, sektionschefen Mette Svejgaard och vilthandläggaren Göte Hamplin.

För Naturvårdsverket

Maria Ågren

Lena Callermo

Uppllysning om hur man överklagar, se bilagan.

Kopia till:

Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Polismyndigheten i Västernorrlands län
Polismyndigheten i Västerbottens län
Statens Veterinärmedicinska Anstalt
Naturhistoriska Riksmuseet
Landsbygdsdepartementet
Miljödepartementet
Skandinaviska vargprojektet (Skanduly)
Nationella rådet för rovdjursfrågor
Viltskadecenter
Direktoratet för viltförvaltning, Norge
Miljödepartementet, Norge
Jord- och Skogsbruksministeriet, Finland
LRF Västernorrland
Jägareförbundet Västernorrland
Jägarnas Riksförbund Västernorrland
Sametinget
Svenska Samernas Riksförbund
Voernese sameby

Bilaga**Var ska beslutet överklagas?**

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **senast den 15 februari 2013.**

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer,

vilket beslut som Ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,

hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.